

TET0020 Teema 11. TARBIMINE

Tehke õige valik! (kui teisiti ei ole öeldud, siis ainult 1 õige vastusvariant!)

1. Kui tarbijate kasutatav tulu suureneb, siis vastavalt keyneslikule tarbimisteooriale:
 - a) tarbimine suureneb selle sama summa võrra
 - b) tarbimine suureneb kuid vähem kui kasvas kasutatav tulu
 - c) keskmine tarbimiskalduvus suureneb
 - d) tarbimise piirkalduvus suureneb
2. Fisheri intertemporaalses eelarvepiiranguga tarbimismudelil kehtivad kõik väited, välja arvatud:
 - a) kui esimese perioodi tarbimiskulutused suurenevad, siis teise perioodi võimalik tarbimine väheneb
 - b) esimese perioodi tarbimine peab olema väiksem või võrdne teise perioodi tarbimisega
 - c) esimese perioodi sääst on võrdne esimese perioodi tulud „miinus“ tarbimine
 - d) kui tarbijad teevad tarbimisvalikuid, siis võtavad nad arvesse nii jooksvat tulu kui ka oodatavat tulu tulevikus
3. Kui Fisheri mudelis on reaalne intressimäär positiivne, siis:
 - a) teise perioodi tarbimine on suhteliselt odavam võrreldes esimese perioodi vastava tarbimismahuga
 - b) teise perioodi tarbimine on suhteliselt kallim võrreldes esimese perioodi vastava tarbimismahuga
 - c) tarbijad ei saa esimesel perioodil raha laenata, mistõttu nende tarbimine esimesel perioodil on väiksem kui nende sissetulek esimesel perioodil
 - d) kõik eelpoolloetletud väited on õiged
4. Reaalse intressimäära tõus toob kaasa kõikide perioodide tarbimise suurenemise, sest tegemist on liikumisega kõrgemale ükskõiksuskõverale, mis väljendab:
 - a) asendusefekti
 - b) sissetulekuefekti
 - c) elutsükli hüpoteesi (LCH)
 - d) absoluutse tulu hüpoteesi (AIH)
5. Kui tarbija soovib tarbida rohkem kui esimese perioodi sissetulek, siis:
 - a) ei saa ta midagi tarbida perioodil kaks
 - b) reaalne intressimäär peaks olema suurem kui 1
 - c) tema otsus peaks rahuldama nii eelarvepiirangut kui ka tema laenupiirangut
 - d) ükski eelpoolloetletud väidetest ei ole õige
6. Kui tarbijal on laenupiirang (*borrowing constraint*), siis:
 - a) ei saa ta teisel perioodil midagi tarbida
 - b) kui laenupiirang on siduv, sõltub tarbimine mõlema perioodi jooksul saadava tulu nüüdisväärtusest
 - c) kui laenupiirang ei ole siduv, sõltub tarbimine mõlema perioodi jooksul saadava tulu nüüdisväärtusest
 - d) kõik eelpoolloetletud väited on õiged
7. Elutsükli mudel võtab tarbimisfunktsioonis arvesse kõiki tegureid välja arvatud:
 - a) jõukus, rikkus
 - b) riigieelarve defitsiit
 - c) oodatav tööaastate hulk
 - d) oodatav pensioniaastate hulk

8. Kui elutsükli hüpoteesi (mudeli) kohaselt inimene eeldab töötada veel 40 aastat enne pensionile minekut ja elada veel 50 aastat, siis sellise inimese tarbimisfunktsioon on:
- $C=0,2W+0,6Y$
 - $C=0,2W+0,8Y$
 - $C=0,04W+0,8Y$
 - $C=0,02W+0,8Y$
9. Püsiva, permanentse tulu (sissetuleku) tarbimismudeli kohaselt:
- näitab keskmine tarbimiskalduvus juhusliku tulu osakaalu kogutuludes
 - sõltub tarbimine võrdselt püsivast ning juhuslikust tulust
 - on pikal perioodil keskmine tarbimiskalduvus konstantne
 - kõik eelnimetatud väited on valed
10. Kui keyneslik tarbimisfunktsioon on $C=2000+0,8Y$ ning $Y=30000$, siis keskmine tarbimiskalduvus on ligikaudu:
- 0,8
 - 0,821
 - 0,853
 - 0,867
11. Kui Irving Fisheri kahe perioodilises mudelis on $Y_1=20000$ ja $Y_2=15000$ ning intressimäär r on 0,5 (50 protsenti), siis maksimaalne tarbimine perioodil kaks on:
- 15000
 - 25000
 - 35000
 - 45000
12. Kui Irving Fisheri kahe perioodilises mudelis on $Y_1=15000$ ja $Y_2=20000$ ja intressimäär r on 0,5 (50 protsenti) ning kui laenupiirang (likviidsuspiirang) on siduv, siis C_1 võrdub:
- 15000
 - 20000
 - 28333
 - 35000
13. Kui inimesel on tööaastaid veel 40 enne pensionile siirdumist, eelseisvaid eluaastaid 60, intressimäär on 0 ning ta soovib tarbida võimalikult ühtlaselt igal aastal, siis Modigliani elutsükli hüpoteesi kohaselt on tema tulude tarbimise piirkalduvus β (ligikaudu) võrdne:
- 0,016
 - 0,40
 - 0,60
 - 0,667
14. Kui püsiva tulu piirkalduvus on 0,9 ning jooksev tulu kokku on 55000 rahaühikut, millest juhuslik tulu on 5000 rahaühikut, siis Friedmani püsiva tulu hüpoteesi kohaselt on tarbimine:
- 5000 rahaühikut (rü)
 - 45000 rü
 - 49500 rü
 - 55000 rü

15. Oletame, et keyneslik tarbimisfunktsioon on $C=100+0,8(Y-T)$

A. kui $T=0$, siis arvutage, milline on tarbimise piirkalduvus MPC ja keskmine tarbimiskalduvus APC

Vastus: MPC= ja APC=.....

B. kui Y väheneb, siis MPC (suureneb, väheneb, jääb samaks) ning APC (suureneb, väheneb, jääb samaks)

C. millise Y -i väärtuse juures (kui $T=0$) on tarbimine sama suur kui Y (ja säästud võrdsed 0-ga)?

Vastus: Y =.....

D. milline peaks olema selle tarbimisfunktsiooni kuju, et MPC ja APC oleksid arvuliselt võrdsed?

Vastus: C =.....

16. Jüri ja Maril on mõlemal kahe perioodiline Fisheri tarbismudel. Jüri teenib esimesel perioodil 100 rahaühikut ja teisel perioodil samuti 100 rahaühikut. Mari ei teeni esimesel perioodil midagi ja teisel perioodil 210 rahaühikut. Mõlemad saavad laenata või säästa intressimääraga r .

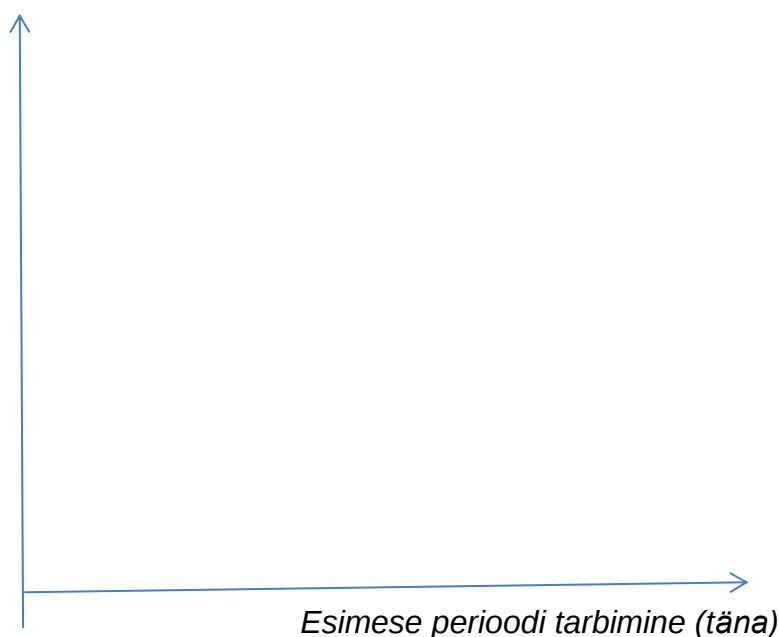
A. kui eeldada, et mõlemad tarbivad esimesel perioodil 100 rahaühikut ja teisel perioodil samuti 100 rahaühikut, siis milline on intressimäär r ?

Vastus: r = protsenti

B. Oletame, et intressimäär tõuseb. Mis juhtub Jüri tarbimisega esimesel perioodil? Kas Jüri on paremas või halvemas olukorras võrreldes ajaga enne intressimäära tõusu? Püüdke neid muutusi kajastada eelarvepiirangutega ja tüüpiliste ÜKK-dega joonisel.

Vastus:
.....

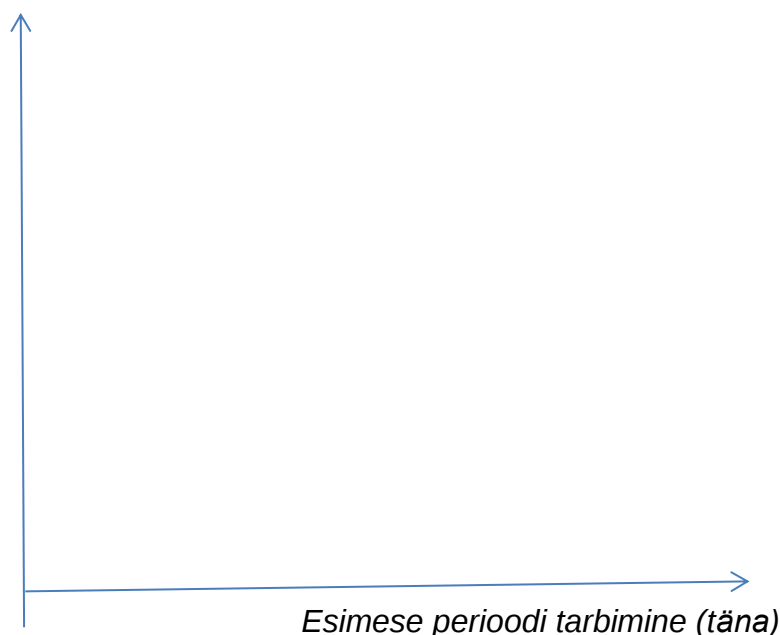
Teise perioodi tarbimine (homme)

C. Mis juhtub Mari tarbimisega esimeses perioodis kui intress tõuseb? Kas Mari on paremas või halvemas olukorras võrreldes variandiga enne intressimäära tõusu? Püüdke neid muutusi kajastada eelarvepiirangutega ja tüüpiliste ÜKK-dega joonisel.

Vastus:

Teise perioodi tarbimine (homme)

17. Oletame, et Tanja alustab palgalise töötegemisega 20 aastaseks ja eeldab pensionile minna 65 aastaseks ning usub elavat 80 aastaseks.

A. esitage Tanja tarbimisfunktsioon

Vastus: $C = \dots\dots\dots$

$T = \dots\dots\dots$ $R = \dots\dots\dots$

B. Kui tema aastane töötasu on 40 000 rahaühikut ning eeldame, et jõukus, rikkus puudub ja ta püüab tarbida kõikidel eluaastatel võimalikult ühtlaselt, siis kui suured on tema aastane tarbimine C ja säästmine S ?

Vastus: tarbimine $C = \dots\dots\dots$ rahaühikut ja
säästmine $S = \dots\dots\dots$ rahaühikut

C. Kui Tanja aastane töötasu on 40 000 rahaühikut ning eeldame, et jõukus, rikkus on 120 000 rahaühikut, siis milline on tema keskmise tarbimiskalduvus APC ?

Vastus: $APC = \dots\dots\dots$

D. Kui tema aastane töötasu vähenes ja on nüüd 20 000 rahaühikut ning jõukus on endiselt 120 000 rahaühikut, siis milline on nüüd keskmine tarbimiskalduvus?

Vastus: $APC = \dots\dots\dots$

E. Seega on tegemist seosega, kui tulu Y suureneb, siis APC (suureneb, väheneb, jääb samaks)

TET0020 Teema 11. TARBIMINE

Tehke õige valik! (kui teisiti ei ole öeldud, siis ainult 1 õige vastusvariant!)

1. Kui tarbijate kasutatav tulu suureneb, siis vastavalt keyneslikule tarbimisteooriale:
 - a) tarbimine suureneb selle sama summa võrra
 - b) tarbimine suureneb kuid vähem kui kasvas kasutatav tulu**
 - c) keskmine tarbimiskalduvus suureneb
 - d) tarbimise piirkalduvus suureneb

Tegemist on J. M. Keynesi poolt esitatud nn „üldise psühholoogilise seaduspärasusega“ st kui kasutatav tulu $Y_d \uparrow$ siis $MPC \downarrow$ ehk mittelineaarse tarbimisfunktsiooni tõus järjest väheneb

2. Fisheri intertemporaalses eelarvepiirangu tarbimismudelil kehtivad kõik väited, välja arvatud:
 - a) kui esimese perioodi tarbimiskulutused suurenevad, siis teise perioodi võimalik tarbimine väheneb
 - b) esimese perioodi tarbimine peab olema väiksem või võrdne teise perioodi tarbimisega**
 - c) esimese perioodi sääst on võrdne esimese perioodi tulud „miinus“ tarbimine
 - d) kui tarbijad teevad tarbimisvalikuid, siis võtavad nad arvesse nii jooksvat tulu kui ka oodatavat tulu tulevikus
3. Kui Fisheri mudelis on reaalne intressimäär positiivne, siis:
 - a) teise perioodi tarbimine on suhteliselt odavam võrreldes esimese perioodi vastava tarbismahuga**
 - b) teise perioodi tarbimine on suhteliselt kallim võrreldes esimese perioodi vastava tarbismahuga
 - c) tarbijad ei saa esimesel perioodil raha laenata, mistõttu nende tarbimine esimesel perioodil on väiksem kui nende sissetulek esimesel perioodil
 - d) kõik eelpoolloetletud väited on õiged
4. Reaalse intressimäära tõus toob kaasa kõikide perioodide tarbimise suurenemise, sest tegemist on liikumisega kõrgemale ükskõiksuskõverale, mis väljendab:
 - a) asendusefekti
 - b) sissetulekuefekti**
 - c) elutsükli hüpoteesi (LCH)
 - d) absoluutse tulu hüpoteesi (AIH)
5. Kui tarbija soovib tarbida rohkem kui esimese perioodi sissetulek, siis:
 - a) ei saa ta midagi tarbida ajaperioodil kaks
 - b) reaalne intressimäär peaks olema suurem kui 1
 - c) tema otsus peaks rahuldama nii eelarvepiirangut kui ka tema laenupiirangut**
 - d) ükski eelpoolloetletud väidetest ei ole õige
6. Kui tarbijal on laenupiirang (*borrowing constraint*), siis:
 - a) ei saa ta teisel ajaperioodil midagi tarbida
 - b) kui laenupiirang on siduv, sõltub tarbimine mõlema perioodi jooksul saadava tulu nüüdisväärtusest
 - c) kui laenupiirang ei ole siduv, sõltub tarbimine mõlema perioodi jooksul saadava tulu nüüdisväärtusest**
 - d) kõik eelpoolloetletud väited on õiged
7. Elutsükli mudel võtab tarbimisfunktsioonis arvesse kõiki tegureid välja arvatud:
 - a) jõukus, rikkus
 - b) riigieelarve defitsiit**
 - c) oodatav tööaastate hulk
 - d) oodatav pensioniaastate hulk

$$\text{sissetuleku nüüdisväärtus} = Y_1 + \frac{Y_2}{1+r}$$

8. Kui elutsükli hüpoteesi (mudeli) kohaselt inimene eeldab töötada veel 40 aastat enne pensionile minekut ja elada veel 50 aastat, siis sellise inimese tarbimisfunktsioon on:
- $C=0,2W+0,6Y$
 - $C=0,2W+0,8Y$
 - $C=0,04W+0,8Y$
 - $C=0,02W+0,8Y$** $\alpha = 1 / T = 1/50 = 0,02$ ja $\beta = R / T = 40 / 50 = 0,8$
9. Püsiva, permanentse tulu (sissetuleku) tarbimismudeli kohaselt: **PIH**
- näitab keskmine tarbimiskalduvus juhusliku tulu osakaalu kogutuludes
 - sõltub tarbimine võrdselt püsivast ning juhuslikust tulust
 - on pikal perioodil keskmine tarbimiskalduvus konstantne**
 - kõik eelnimetatud väited on valed
10. Kui keyneslik tarbimisfunktsioon on $C=2000+0,8Y$ ning $Y=30000$, siis keskmine tarbimiskalduvus on ligikaudu:
- 0,8
 - 0,821
 - 0,853
 - 0,867** $APC = C / Y = (2000 + 0,8 \times 30000) / 30000 = 26000 / 30000 \approx 0,867$
11. Kui Irving Fisheri kahe perioodilises mudelis on $Y_1=20000$ ja $Y_2=15000$ ning intressimäär r on 0,5 (50 protsenti), siis maksimaalne tarbimine perioodil kaks on:
- 15000
 - 25000
 - 35000
 - 45000** vt valem $C_1+C_2 / (1+r) = Y_1+Y_2 / (1+r)$ kui $C_1=0$ $C_2=1,5 \times 30000$
12. Kui Irving Fisheri kahe perioodilises mudelis on $Y_1=15000$ ja $Y_2=20000$ ja intressimäär r on 0,5 (50 protsenti) ning kui laenupiirang (likviidsuspiirang) on siduv, siis C_1 võrdub:
- 15000** kui laenu ei saa (laenupiirang on siduv) siis $C_1 = Y_1$ ja $(C_2 = Y_2)$
 - 20000
 - 28333
 - 35000
13. Kui inimesel on tööaastaid veel 40 enne pensionile siirdumist, eelseisvaid eluaastaid 60, intressimäär on 0 ning ta soovib tarbida võimalikult ühtlaselt igal aastal, siis Modigliani elutsükli hüpoteesi kohaselt on tema **tulude tarbimise piirkalduvus β** (ligikaudu) võrdne:
- 0,016
 - 0,40
 - 0,60
 - 0,667** $\beta = R / T$ ehk $40 / 60 = \frac{2}{3} \approx 0,667$ vt loengukonspekt lk 13
14. Kui püsiva tulu piirkalduvus on 0,9 ning jooksev tulu kokku on 55000 rahaühikut, millest juhuslik tulu on 5000 rahaühikut, siis Friedmani püsiva tulu hüpoteesi kohaselt on tarbimine:
- 5000 rahaühikut (rü)
 - 45000 rü** püsiv tulu $Y^P = Y - Y^T = 55000 - 5000 = 50000$ $C = \alpha \times Y^P = 0,9 \times 50000$
 - 49500 rü
 - 55000 rü
15. Oletame, et keyneslik tarbimisfunktsioon on $C=100+0,8(Y-T)$
- A.** kui $T=0$, siis arvutage, milline on tarbimise piirkalduvus MPC ja keskmine tarbimiskalduvus APC
- Vastus:** **$MPC=0,8$** ja **$APC = C / Y_d = 100 / Y + 0,8 = 100 / Y + 0,8$** $Y_d = (Y - T)$

B. kui Y väheneb, siis MPC (suureneb, väheneb, **jääb samaks**) ning APC (**suureneb**, väheneb, jääb samaks). MPC näitab tarbimisfunktsiooni tõusu ja on lineaarse tarbimisfunktsiooni, mille graafikuks sirgjoon, konstantne. APC suureneb, sest seda mõjutab lineaarse tarbimisfunktsiooni vabaliige (autonoomsed ehk tuludest sõltumatud tarbimiskulutused C_0).

C. millise Y -i väärtuse juures (kui $T=0$) on tarbimine sama suur kui Y (ja säästud võrdsed 0-ga)?

Vastus: $Y=500$ $1Y=100+0,8Y$ $0,2Y=100$

Nimetatud seost tuntakse ka nimetuse all **säästulävi** ehk säästulävel on säästud võrdsed nulliga ning tarbimiskulutused kasutatava tuluga ($S^{KMP}=0$ ja $C=Y-T$)

D. milline peaks olema selle tarbimisfunktsiooni kuju, et MPC ja APC oleksid arvuliselt võrdsed?

Vastus: $C=0,8Y$ ehk autonoomsed, tulust sõltumatud tarbimiskulutused peaksid võrduma 0-ga. Graafikujoon algab koordinaadistiku 0-punktist (origonist). MPC ja APC on võrdsed ka tulude tasemel, mida nimetatakse säästulävi ehk tingimustes, kus tarbimiskulutused võrduvad kasutatava tuluga ning säästud $=0$ -ga.

- 16.** Jüri ja Maril on mõlemal kahe perioodiline Fisheri tarbimismudel. Jüri teenib esimesel perioodil 100 rahaühikut ja teisel perioodil samuti 100 rahaühikut. Mari ei teeni esimesel perioodil midagi ja teisel perioodil 210 rahaühikut. Mõlemad saavad laenata või säästa intressimääraga r .

A. kui eeldada, et mõlemad tarbivad esimesel perioodil 100 rahaühikut ja teisel perioodil samuti 100 rahaühikut, siis milline on intressimäär r ?

Vastus: $r=10$ protsenti

Mari perioodidevaheline eelarvepiirang on $C_1+C_2 / (1+r) = Y_1 + Y_2 / (1+r)$

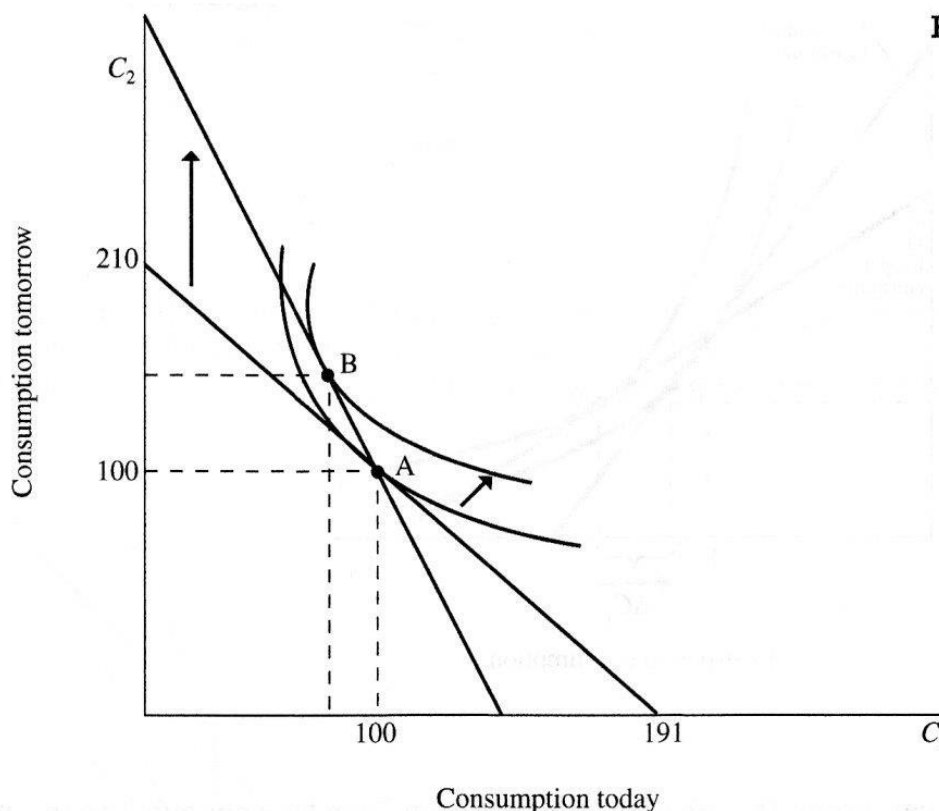
$100+100 / (1+r)=0+210 / (1+r)$ $100r=10$ $r=0,1$ ehk 10 protsenti

Mari laenab esimese perioodi tarbimiseks 100 rahaühikut ja kasutab teise perioodi tulu 210 rahaühikut selleks et maksta tagasi laen 100 koos laenuintressiga 10 rahaühikut ning siis jääb tal tarbimiseks 100 rahaühikut.

B. Oletame, et intressimäär tõuseb. Mis juhtub Jüri tarbimisega esimesel perioodil? Kas Jüri on paremas või halvemas olukorras võrreldes ajaga enne intressimäär tõusu? Püüdke neid muutusi kajastada eelarvepiirangutega ja tüüpiliste ÜKK-dega joonisel.

Vastus: intressimäär tõus viib Jüri vähem tarbima täna (esimesel perioodil) ning rohkem homme (teisel perioodil). Siin töötab asendusefekt. Vt ka alljärgnev joonis.

Figure

C. Mis juhtub Mari tarbimisega esimeses perioodis kui intress tõuseb? Kas Mari on paremas või halvemas olukorras võrreldes variandiga enne intressimäära tõusu? Püüdke neid muutusi kajastada eelarvepiirangutega ja tüüpiliste ÜKK-dega joonisel.

Vastus: intressimäära tõus viib Mari vähem tarbima esimesel perioodil ning tema tarbimine teisel perioodil kas kasvab või kahaneb. Mari kogeb nii asendus- kui ka sissetulekuefekti mõju. Tarbimine on Mari jaoks esimesel perioodil kulukam, sest laenamine on kallim ja vähendab tema tulu. Kui Mari tarbib normaalhüviseid, on see veel üks põhjus tarbimist vähendada. Vt ka alljärgnev joonis.

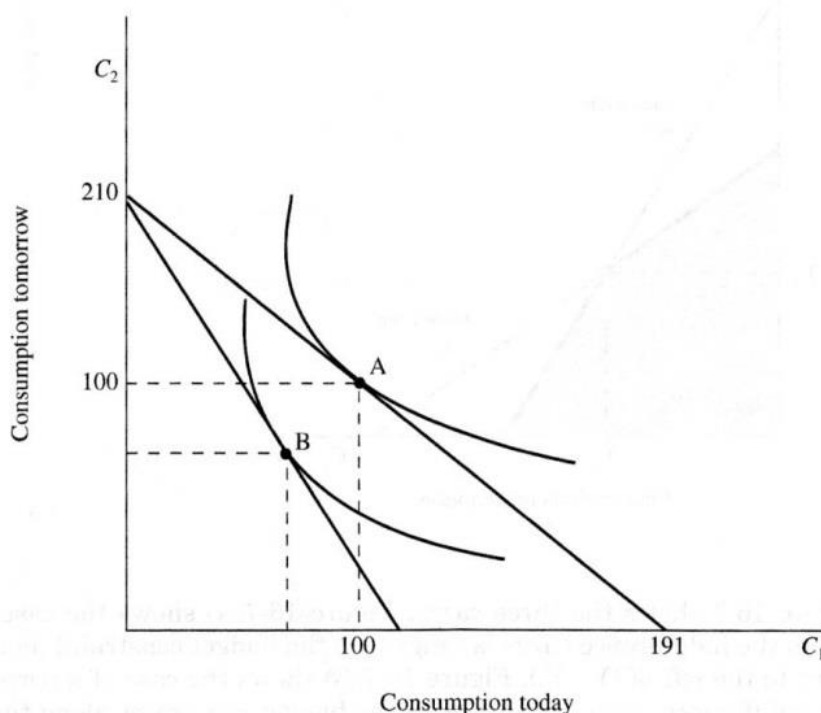

Figure :

17. Oletame, et Tanja alustab palgalise töötegemisega 20 aastaseks ja eeldab pensionile minna 65 aastaseks ning usub elavat 80 aastaseks.

A. esitage Tanja tarbimisfunktsioon

Vastus: $C = (1/60)W + 0,75Y$

$$C = \frac{1}{T}W + \frac{R}{T}Y$$

$T = 80 - 20 = 60$ $R = 65 - 20 = 45$

B. Kui tema aastane töötasu on 40 000 rahaühikut ning eeldame, et jõukus, rikkus puudub ja ta püüab tarbida kõikidel eluaastatel võimalikult ühtlaselt, siis kui suured on tema aastane tarbimine C ja säästmine S?

Vastus: tarbimine $C = (45/60) \times 40000 = 30000$ rahaühikut ja
säästmine $S = 40000 - 30000 = 10000$ rahaühikut

C. Kui Tanja aastane töötasu on 40 000 rahaühikut ning eeldame, et jõukus, rikkus on 120 000 rahaühikut, siis milline on tema keskmise tarbimiskalduvus APC?

Vastus: $APC = 0,80$

$$(45/60) + (1/60) \times (120000 / 40000) = 0,75 + 1/60 \times 3 = 0,75 + 0,05 = 0,80 \quad APC = \frac{C}{Y} = \beta + \alpha \frac{W}{Y}$$

ja $C = \alpha \cdot W + \beta \cdot Y$

D. Kui tema aastane töötasu vähenes ja on nüüd 20 000 rahaühikut ning jõukus on endiselt 120 000 rahaühikut, siis milline on nüüd keskmine tarbimiskalduvus?

Vastus: $APC = 0,85$

$$(45/60) + (1/60) \times (120000 / 20000) = 0,75 + 1/60 \times 6 = 0,75 + 0,1 = 0,85$$

E. Seega on tegemist seosega, kui tulu Y suureneb, siis APC (suureneb, **väheneb**, jääb samaks)